

In de maand februari, maart en april 2023 presenteerden we als soort van de maand op onze website: **De Goudvink**.

We deden dat in drie artikelen v.d.h.v. Herman de Heer, waarvan er inmiddels twee zijn verschenen. Een derde artikel in de vorm van een rapportage die de actualiteit volgt, bijvoorbeeld van de spotters, de gemeenten en bossen, dorpen en moerassige biotopen waar de goudvink recentelijk is gezien in Westerkwartier, is aanstaande.

Onderstaande fotoreportage is een opwarmertje voor twee artikelen over de goudvink. Het eerste artikel vindt u meteen na de onderstaande inleidende fotoserie. Het tweede volgt daarna. Het derde is nog in de maak.

Teksten: H. de Heer.

Foto 1: Marc Scheurkogel

Foto's 2 t/6: Pixabay

Foto 1 (Goudvink in struik)

© Marc Scheurkogel

De goudvink behoort tot mijn (*H. de Heer*) meest favoriete vogels. Een lust voor het oog is het. De vogel behoort tot 1 van de 14 soorten Vinkachtigen volgens het Nederlandse Soorten Register. Hoeveel weet u er?

Foto 2 (man op voederschaal)

Deze populaire vogel behoort al minstens 2.000 jaar tot de zogenaamde kooivogels.

Naamgeving: Latijn -Pyrrhula pyrrhula- de vuurrode,
Engels -Bullfinch,
Frans -Bouvreuil pivoine- stiertje pioenroos,
Duits -Gimpel- ijdele, onnozele.

Een stomme, denigrerende benaming in de Duits-sprekende landen. Waarschijnlijk omdat de houtvesters door de eeuwen heen is opgevallen dat het dier zich zo makkelijk liet vangen; even het pjuu-geluid nafluiten en daarna vlogen ze in je val of net.

Googled u ook maar eens naar **Sneek-Hendriksma-goudvink!**

Foto 3 (man en vrouw op nest)

Samen op het nest, het vrouwtje broedt verreweg het meest, terwijl haar man haar voert met bloesem, knoppen, bessen en pitten. En ja ze blijven elkaar eeuwig trouw.

Foto 4 (vrouw op tak)

De meest deskundige goudvink-kenner is ongetwijfeld Tim Birkhead, die in zijn boek 'De Wijsheid van Vogels', allerlei aspecten van het goudvink leven vertelt en bericht over onze relatie met het dier. Het gaat over de Romeinse dichter Catullus, via Breughel & Rubens, naar vorstenhuizen en Lorenz. Hij vindt de goudvink de meest intelligente zangkunstenaar.

Foto 5 (twee jongen op het nest)

Twee jonge vogels worden ook met insecten gevoerd, maar meestal voeren de ouders, uit 2 zijdelingse keelzakken, bloesem, knoppen pitten en bessen. Er worden elk jaar ruim 8000 broedparen gemeld. Er wordt 2 keer gebreed met meest 4 eieren per legsel.

Foto 6 (kuiken op de hand)

Aan dit kuiken is al te zien waar dit dier beroemd om is: brede, korte, dikke snavel, stierennek en een groot hersenvolume.

Herman de Heer

Artikel 1 (maart 2023)

Na voorgaande inleidende fotoreportage volgt nu artikel 1 over de soort van de maand; de Goudvink. In de maand maart zoeken de paartjes hun nestplek op via de subtiele baltszang van het mannetje en maart is tevens de maand met de meeste doortrek van niet-broeders.

Tip: maak eens een wandeling in het moerasbos bij de Lettelberterpetten, waar ze elke maand wel eens gespot zijn.

De Goudvink (*pyrrhulla pyrrhulla*)

Afgelopen week kreeg ik (*H. de Heer*) een foto toegestuurd van een vriendin, met de vraag wat voor vogel zij gefotografeerd had.

Je ziet een oranje borst en een zwart petje, de grootte van een vink.

Het kan niet anders dan het neefje van de vink zijn; de goudvink.

Even later krijg ik nog een foto toegestuurd. Hierop is de goudvink te zien samen met nog een andere vogel.

Eerst twijfel ik nog of dit misschien een gewone vink is, maar na wat onderzoek blijkt dat het een vrouwtje goudvink is.

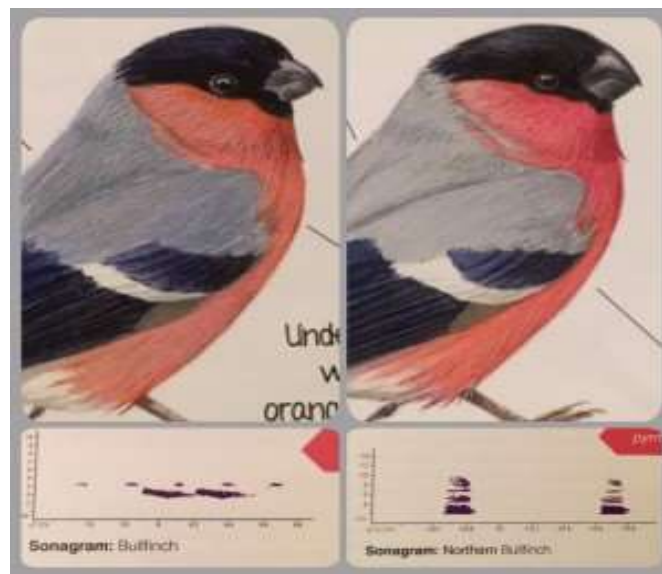

Dit is natuurlijk ook het meest voor de hand liggende, want ze leven in paartjes.

Met zijn fel roze-rode borst is het mannetje een opvallende verschijning. Verder heeft hij een zwarte kop, vleugel en staart, blauw-grijze rug, witte stuit en een witte vlek op de vleugel. Wat ook erg opvalt is zijn stierennek en gedrongen, brede snavel. Deze is stomper dan die van een gewone vink.

Doordat de vogels graag in een dichte bebossing leven zullen we ze hier niet zo vaak zien. Toch worden er tegenwoordig jaarlijks een dikke 1.000 exemplaren waargenomen. Ze verblijven het hele jaar in Nederland maar in de winter worden er veel meer waargenomen dan in de zomer. Dit is het gevolg van zwerftrek uit noordelijker en oostelijker streken en door de betere zichtbaarheid in sneeuw en door de kale bomen en struiken.

In sommige najaren vinden kleine invasies plaats van de noordse goudvink, een grotere ondersoort met iets andere kleuren. Op de foto rechts.

Als er een strenge winter is in Scandinavië dan komen er dus in ons land extra vogels overwinteren, afwisselend zo'n 50 - 250 per jaar. Topjaar was 2005 met 650 stuks. Deze trompetter-soort vormt in de winter wel kleine groepen, met diverse paartjes samen. Het voedsel van de gewone vink bestaat voornamelijk uit zaden en insecten maar de goudvink eet ook knoppen, zaden en bessen. Doordat ze vooral grote lief-hebbers zijn van de knoppen en bloesem van fruitbomen, worden ze niet graag gezien in de boomgaard.

Nestelen doet de goudvink op manshoogte, graag in evergreens en jong naaldbos, maar soms wordt ook de dichte ondergroei benut in loofbos. Tussen april en augustus leggen ze 2 broedsels van 4-6 paars gespikkelde, blauwe eieren. Het nest wordt gemaakt met als onderbouw zwarte takjes met daar bovenop een kommetje van zwarte worteldraadjes, gras, mos, korstmoss, haren en een enkele donsveer. Na 2-3 weken vliegen de jongen al uit.

Verspreiding en voorkomen in Nederland

Aantal waarnemingen/meldingen sinds 1983 is 212.000.

Alle cijfers hieronder: x 1.000

NOORD	KUST	MIDDEN	ZUID
GR 15	NH 19	FL 4	NB 26.5
FR 12	ZH 15	GE 36	LI 18.5
DR 18	ZL 8	UT 20	
OV 18	Lijkt veel minder op kaart		
Tot. 63	44	60	45
30 %	21 %	28 %	21 %

Plus minus 1.200 waarnemingen per jaar op 8.000 broedparen.

De goudvink broedt vooral op zandgrond, ook wel moerasbos, weinig op rivier- en zeeklei.
Onder de grote rivieren, neemt hun aantal af, door verdroging en veroudering van (naald)bossen.

De meer systematische, wetenschappelijke VB/SOVON-gegevens zijn:

1. Verdubbeling broedparen in afgelopen 40 jaar van 5000 naar 10.000.
2. Halvering aantal zwerf-, trekvogels in 40 jaar.

Tip van Vogelbescherming ga nu wandelen in Midden- en Oost- NL, plus de duinen/ kuststrook. Mijn advies ga wandelen in Noord (DR) en Midden (GL), en de Lettelberter petten Natuurlijk.

Einde artikel 1

Artikel 2 (april 2023)

In dit 2e volgende artikel gaan we nader in op karakter en zang, we hebben het over kooivogels én waar ze in Westerkwartier te zien zijn in zomer/winter-halfjaar, zowel boven of onder de A-7.

Karakter, het geluid en de zang.

Goudvinken leven in paren net als eksters, gaaien, kraaien, zwanen, ganzen en enkele grote roofvogels zoals de zeearend. Hun karakter is rustig, kalm, er is alle tijd om je verrekijker te voorschijn te halen. Voor de bullfinch (stievink) is er geen enkele noodzaak hard te zingen of om het territorium af te grenzen, wederzijdse trouw is gegarandeerd. Jonge ongepaarde mannetjes begeven zich wel eens op de huwelijksmarkt en komen daardoor wel eens in botsing met een “getrouwd” mannetje, maar ze druipen al snel af.

Ze hebben een zwak hart, ze schrikken zich soms dood.

Het is een rustige, wat verlegen vogel, die er een verborgen levenswijze op nahoudt. Ze kunnen lang op een horizontale tak of op de grond onder een struik zitten. Wat dan opvalt is het constante heen en weer geroep: Het lokfluitje phuu-phuu van hem, wordt gevolgd door phuu-phuu van haar kant, als een zachte panfluit. Zo blijven ze met deze zoetelijk contactroep constant in elkaars nabijheid. Het zijn echte standvogels, die het hele jaar bij elkaar blijven en niet of nauwelijks trekken, dit in tegenstelling tot de forsere Noorse goudvink, tamme dieren, die hier soms in grotere groepen van een stuk of tien, vooral langs de kuststrook gezien worden.

De ondeduidende brabbelende baltszang met fluittonen en enkele trillertjes en rollertjes wordt door mannetje en vrouwtje beide voortgebracht. De zogenaamde fluister/contact-zang. Dus geen onderlinge agressie, geen luide territoriumzang, geen spermacompetitie en geen territorium-agressie.

Kooivogel, de ontdekking van de meest virtueuze zangkunstenaar.

Sinds de liefdesgedichten van Catullus een Romeins dichter, dus meer dan 2000 jaar geleden hebben (meest arme) mensen vogels gevangen om ze in een kooitje of een voliere te domesticeren.

De meest succesvolle kooivogels zijn zangvogels die zaden eten. Zo kwam men terecht bij de vinkachtigen. Miljoenen vogels zoals vink, putter, sijs, goudvink en groenling werden gevangen en verzorgd.

En een magistrale hoeveelheid kennis en kunde werd zo verzameld. Zo koopt de krijgsgevangen jonge Duitser Juergen Nicolai na de Tweede wereldoorlog een jonge goudvink. Hij merkt op dat elk wijsje wat hij hem voorfluit door de vogel nagefloten kan worden. Juergen gaat studeren in Mainz en promoveert bij Konrad Lorenz op dit verschijnsel, wat bekend staat als inprenting. Na 10 jaar onderzoek ontdekt Nicolai dat er geen vogel is die zich zo sterk bindt aan zijn partner, die zo voor 100 % het voorgefloten deuntje kan en wil nadoen en die zo'n sterk geheugen, toewijding en intelligentie vertoont.

De goudvink is een sterk afwijkende vinkachtige, het dier heeft enorm grote hersenen, kleine teelballen, een afwijkende strottenhoofd, een lang darmstelsel en simpel gebouwde spermacellen. Bovendien is spermacompetitie, bij vogels met levenslange binding aan elkaar, overbodig.

Nicolai doet ook historisch onderzoek en ontdekt dat Philips II, koningin Victoria van Engeland en tsaar Nicolaas II allen hun volkslied peperdure zingende goudvink aan het hof koesterden.

We willen afsluiten met wat weetjes, ditjes en datjes, over de goudvink.

1. Meer dan 600 geluiden van de goudvink zijn te beluisteren op xeno-canto.org
2. De uitgebreidste informative is te vinden in Tim Birkhead *The Wisdom of birds/De Wijsheid van vogels* (zie bijv. blz.244-252) Ook Prof. Voous in *Vogels*, nr. 67 januari 1972 geeft een pracht artikel.
3. **Gratis** foto's op pixabay.com.
4. You tube geeft tientallen filmpjes. **Urenlang** kijkplezier. Zie b.v. Achilles Cools.
5. Door het eten van grote hoeveelheden knoppen (vitamine-rijke caloriebommen) hebben goudvinken een verlengd darmkanaal.
6. Een sterk afwijkend strottenhoofd leidt tot de legendarische zangkunst.
7. Tijdens de broedperiode ontwikkelen zich net als bij roodmussen en kruisbekken 2 zijdelingse keelzakken i.p.v. een krop.
8. De vetverbranding in bijv. normale winternachten bedraagt 50 % per nacht.
9. Ook esdoorn- en essenzaden vormen onderdeel van het ongeveer meest uitgebreide voedselpakket van alle zaadeters.
10. In het Westerkwartier voorkomend zowel boven als onder de A7, zowel in winter als zomerhalfjaar

Einde artikel 2

Een derde artikel in de vorm van een rapportage die de actualiteit volgt, bijvoorbeeld van de spotters, de gemeenten en bossen, dorpen en moerassige biotopen waar de goudvink recentelijk is gezien in Westerkwartier, is aanstaande.

Vooralsnog zijn er 4 gemeentelijke toplocaties bekend om goudvinken spotten:

Leek:

***Lettelberter petten

Nanninga's bos

* Nienoord (slibdepot Polderbos).

** Wilgenbosje aan en boven A7 tussen Oostwold en viaduct Piet Hummel

* Omgeving noordelijke woning Vagevuursche pingo

Marum:

** Coendersborg/bos

Steenhuis plus zuid ervan

Trimuntbos incl. Motorcross

* Slibsterbos, Zevenhuizen aan de Boelewijk

Zuidhorn:

* NAM-locatie (gehele oostzijde van afrastering)

Grootegast:

* Melles pad, petgaten in Polder Bombay. zie SBB, Staatsbosbeheer routes Westerkwartier)

Laarzenpad , petgaten langs de Lauwers (tussen SBB gebouw en Peebos)

Jilt Dijkshede, verstoord hoogveen en heide

H. de Heer heeft ook naar Leeuwarden en Sneek e.o. gekeken wegens familie aldaar;
Sneekermeer west en Kleine wielen/Aquazoo/Camminghabuurt zijn daar de 2 toplocaties,
allemaal met vooral wilg-moerasbosjes.